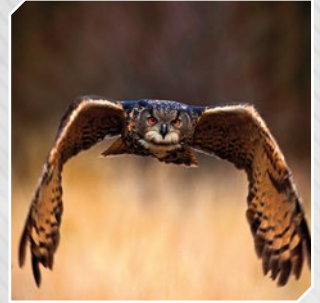

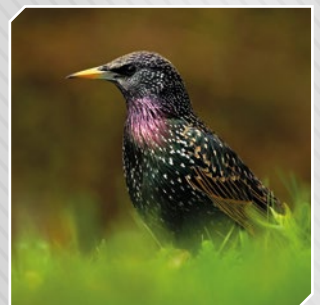
PTAKI Polski

Karolina Matoga

PTAKI Polski

WSTĘP 4

WIOSNA 16

LATO 56

JESIEŃ 100

ZIMA 132

Wszystkie mewy są doskonałymi lotnikami. Potrafią pokonywać bardzo długie dystanse i z powodzeniem poruszać się w powietrzu podczas burzy

WSTĘP

►
Żółty rzadko można zaobserwować w Polsce, jednak kilkadziesiąt par gniazduje regularnie w południowo-wschodniej części naszego kraju. Ich obecnością możemy się cieszyć od maja do września, w pozostałych miesiącach przebywają na zimowiskach

W codziennym zabieganiu często nie mamy czasu wyrzeć przez okno i nacieszyć się spektaklami, jakie oferuje nam natura. Każda pora roku obfituje w piękne zjawiska przyrodnicze, możliwe do zauważenia także w centrach dużych miast. Spędzając całe dnie w ciasnych pomieszczeniach biur, tracimy jednak możliwość śledzenia zmian, jakie w cyklu rocznym zachodzą w otaczającym nas środowisku, a często jest to najprostszy sposób na odpoczynek i zatrzymanie się w pędzącym świecie. Dzień spędzony na świeżym powietrzu jest najlepszą metodą na zregenerowanie sił, ale także możliwością poszerzenia wiedzy na temat roślin i zwierząt, które żyją z nami po sąsiedzku. Jednym z najbardziej fascynujących, a jednocześnie wyciszających zajęć jest obserwowanie ptaków, czyli tak zwany *birdwatching*.

Ptaki przystosowały się do życia w niemal wszystkich środowiskach, dlatego są najbardziej zróżnicowaną grupą zwierząt. Na świecie żyje w sumie ponad 10 tysięcy gatunków, zasiedlających tereny od Antarktydy i Arktyki po gorące pustynie. Mogą być wielkości niektórych owadów lub dwukrotnie przewyższać wzrostem dorosłego człowieka. Dzięki maskującemu upierzeniu mogą się doskonale zlać z otoczeniem lub też cieszyć oczy jaskrawością wielobarwnych wzorów. Ptaki są najbliższymi spokrewnionymi z krokodylami, z którymi wspólnie wywodzą się od prehistorycznych dinozaurów. W drodze ewolucji wykształciły jednak wiele przystosowań, które umożliwiają im latanie, poruszanie się w wodzie oraz przetrwanie niekiedy w skrajnych warunkach klimatycznych. Najważniejszą cechą, która odróżnia ptaki od innych współcześnie żyjących

Przepiórka prowadzi skryty tryb życia, dlatego bardzo trudno ją wypatrzeć wśród traw. Mimo że potrafi latać, większość czasu spędza na ziemi i nawet gdy się przestraszy, ucieka na piechotę, a tylko w rzadkich przypadkach podrywa się do lotu

Jaskrawe ubarwienie sugeruje egzotyczne pochodzenie krasiek. W Polsce są dość rzadkie, zwłaszcza na zachodzie kraju, jednak łatwo je wypatrzeć – siadają zwykle wysoko, najczęściej na słupach wysokiego napięcia, i spokojnie obserwują okolicę. W okresie godowym można pomylić głos samca z krakaniem wrony

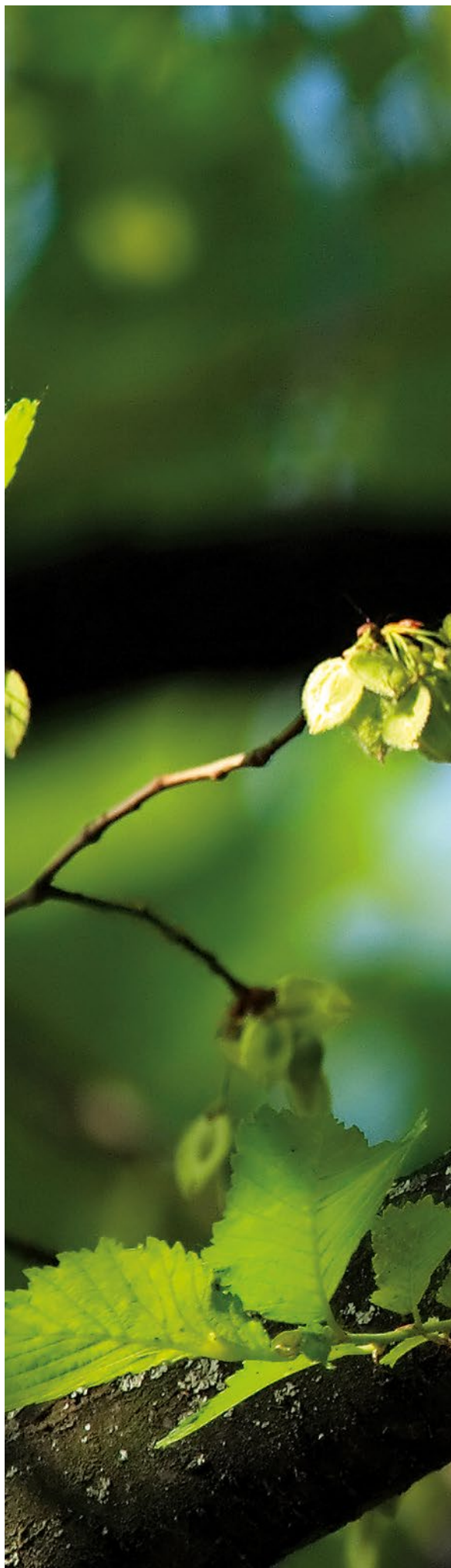
stworzeń, są skrzydła, powstałe w wyniku przekształcenia przednich kończyn. Latanie umożliwia ptakom pokrywające ich ciała pióra, które spełniają również funkcję izolacji cieplnej i ochrony przed przemoknięciem. Dzięki wypełnionym powietrzem przestrzeniom w kościach masa ich ciał jest zredukowana i łatwiej ptakom unieść się w powietrze. Większość gatunków potrafi latać, wyjątkiem jest grupa kilkudziesięciu nietotów, które z powodu braku zagrożenia ze strony drapieżników lądowych wtórnie utraciły zdolność lotu. Nietoty, do których zaliczają się pingwiny, strusie, emu i kiwi, mają zredukowane skrzydła oraz słabsze mięśnie odpowiadające za poruszanie nimi.

Ptaki odznaczają się również odmienną od pozostałych zwierząt budową organów wewnętrznych. Dzięki wolu, które znajduje się w górnej części przełyku, mogą przenosić pokarm na duże odległości, a gołębie wytwarzają w nim substancję, którą karmią pisklęta. Ptasi żołądek jest silnie umięśniony, a wewnątrz niego znajdują się połknięte kamienie, które znacząco usprawniają trawienie. Ptaki nie mają zębów, a do łapania, wstępnego miażdżenia i rozrywania pokarmu służą im dzioby o bardzo różnych kształtach i długości. Z kolei układ oddechowy ptaków ma skomplikowaną budowę i jest przystosowany do sprawnego działania w czasie lotu. Umożliwia im rów-

►
Wiosną samiec pleszki wabi samicę śpiewem oraz
jaskrawym upierzeniem. Przyciąga ją do dziupli lęgowej
poprzez prezentowanie na zmianę pomarańczowego ogona
i białej plamy na głowie

niez wydawanie dźwięków, w tym bardzo wyrafinowanych śpiewów. Ptaki mają słaby węch, ale doskonały wzrok, dzięki któremu mogą dostrzec najmniejszy ruch i widzieć na duże odległości. Widzą również szerszy zakres barw niż człowiek, ponieważ ich oczy są dodatkowo wrażliwe na światło ultrafioletowe. Zmysł wzroku jest istotny zwłaszcza w ochronie przed zagrożeniem oraz podczas polowań, kiedy drapieżniki muszą zwykle z bardzo dużej wysokości dostrzec niewielką ofiarę. Niektóre ptaki drapieżne, na przykład sowy, mają również dobrze rozwinięty słuch, którym posługują się podczas polowań w nocy.

Polska znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego, a zatem niesprzyjającego dla wielu gatunków ptaków. Wiosny i lata są u nas zbyt ciepłe, by część ptaków związanych z wodą budowała tu gniazda i przeprowadzała inkubację (wysiadywanie) jaj. Zimą z kolei klimat nie sprzyja licznym ptakom owadożernym, które przenoszą się na ten czas w cieplejsze rejony świata. Większość ptasich gości przebywa więc w naszym kraju tylko przez część roku, a nieliczne gatunki są osiadłe, czyli żyją w jednym miejscu przez cały rok. Liczba gatunków ptaków ogólnie stwierdzonych w Polsce wynosi obecnie 451, jednak ponad połowa z nich to ptaki widziane zaledwie kilka razy lub pojawiające się rzadko. Część z nich zatrzymuje się u nas tylko na chwilę podczas jesiennej wędrówki na południe i wiosennego przelotu na lęgowiska. Najwięcej z nich odpoczywa wówczas nad polskim wybrzeżem, które na ten czas staje się rajem dla miłośników ptaków wodnych. Najbogatszym miejscem pod względem liczby gniazdujących ptaków są Bagna Biebrzańskie, gdzie ze względu na sprzyjające warunki środowiskowe i słabe zasiedlenie przez człowieka, swoje gniazda zakłada aż 180 gatunków skrzydlatych zwierząt.

◀
Szczygły przebywają zwykle w pobliżu lasów lub sadów, gdzie mogą znaleźć dużo pożywienia, głównie nasion. Każda z płci ma nieco inną budowę dzioba, dzięki czemu samce mogą wybierać nasiona znajdujące się głębiej w koszykach roślin, a samice zbierają te ulokowane płytko

▲
Późną wiosną i latem nad jeziorami na północy Polski sporadycznie pojawiają się długonogie szcudłaki. Te oryginalne ptaki raczej nie gniazdują w naszym kraju, jednak niekiedy odpoczywają podczas przelotów na zimowiska

Ptaki od dawna fascynowały ludzi. Ich wdzięk, piękno i osobliwe zwyczaje wyniosły je ponad inne zwierzęta i sprawiły, że znalazły poczesne miejsce w kulturze. Żadna inna grupa zwierząt nie ma takiej rzeszy wiernych miłośników, którzy w każdej wolnej chwili udają się w teren, by godzinami w bezruchu wyczekiwać na pojawienie się obiektu zainteresowań. Nie trzeba jednak wyjeżdżać w odludną głąsę, by hobbystycznie zajmować się obserwowaniem skrzydlatych stworzeń. Ptaki są wszędzie, gniazdują również w pobliżu ruchliwych ulic, w przydomowych ogrodach lub w pozornie nieatrakcyjnych częściach miast. Wystarczy trochę skupienia i o każdej porze roku uda nam się wypatrzeć interesujące zachowanie miejscowych ptaków. Z czasem takie amatorskie obserwacje mogą przerodzić się w prawdziwą pasję, a zgłębianie zwyczajów skrzydlatych oraz nabycie umiejętności ich rozpoznawania pozwolą na bardziej profesjonalne podglądanie ich życia. Wprawieni ptasiarze, bo tak fachowo nazywają

siebie polscy obserwatorzy ptaków, poświęcają każdą wolną chwilę na „polowania” z lornetką i aparatem fotograficznym. Dzięki nim możliwe jest badanie żyjących w Polsce gatunków, obserwowanie tendencji wzrostowych lub spadkowych wśród populacji, a co za tym idzie, ochrona gatunków zagrożonych. Niejednokrotnie to właśnie jednemu z amatorów-hobbystów udało się dostrzec rzadkie lub dotąd niepojawiające się w naszym kraju osobniki. Obserwowanie ptaków może być bowiem dającym wiele satysfakcji sposobem na spędzanie wolnego czasu na świeżym powietrzu.

▶▶
Podczas sezonu lęgowego w dolinie Biebrzy można zaobserwować setki gatunków ptaków, także rzadkich. Niekiedy gniazduje tu czapla biała, która przebywa w naszym kraju od marca do września

